List 27. **NOVICE** Tečaj XXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 7. julija 1869.

Gospodarske stvari.

Postava od 24. maja 1869. leta,

kako naj se uravná zemljiški (gruntni) davek.

(Dalje.)

Oddelek III.

Precenitev zemljiškega prinosa.

§. 15. Kako se ustanovi čisti prinos (prihodek, donesek).

Čisti zemljiški prinos se ustanavlja po obdelovanjskih redih ali načinih in po dobrotnih vrstah, in sicer od okraja do okraja tako, da se za vsak cenitveni okraj, ki se ima narediti, vrstilna (razredbena) tarifa postavi.

Čisti prinos se ustanovljuje tudi za tista zemljišča, ki se po kmetijsko ne obdelujejo, ker so za kako drugo rabo namenjena.

§. 16. Obdelovanjski redi (različno obdelovanje).

Zastran obdelovanja (obdelovanjskih redov ali načinov) naj se ločijo: a) njive, b) travniki, c) vrti, d) vinogradi, e) pašniki, f) planine, g) gozdi, h) jezera, močvirja, ribniki, i) enačice, k) nerodína (nerodnice).

Prostori, ki se po kmetijsko ne obdelavajo, ker so za drugo rabo namenjeni, naj se imajo za enačice; med te spadajo:

Prostori, na kterih se apno, pesek, kremen, šota, ilovica dobiva, kamor se kaj sklada in dela, privatne (zasebno-lastne) prekope, bregovi, meje, aleje (drevoredi), lastna pota, železniški prostori, po tem zemlja, kjer se kamen lomi, kjer so rudniški rovi, jame, vodnjaki itd.

§. 17. Cenitveni okraj in vrstilni odsek (klasifikacijni distrikt).

Po navadi je vsak politični okraj tudi cenitveni okraj ter vrstilni odsek.

Če so pa v njem bistveni razločki z ozirom na površje tal, na podnebje, na kmetijske okoliščine, kar se tiče zemlje in preveda (pregona), sme se okraj tudi na več vrstilnih odsekov razdeliti, in za vsak tak odsek se mora posebna tarifa postaviti.

Sklep, ali se sme okraj na več odsekov razdeliti, gré okrajnim cenilnim komisijam. Le, če bi se hotelo več ko tri odseke napraviti, mora finančni minister pritrditi.

Če je neogibno potreba, sme vlada s privoljenjem deželne komisije ne gledé na politično razdelitev tudi manjše cenitvene okraje napraviti.

§. 18. Koliko bo dobrotnih vrst (vrst ali razredov po dobroti zemlje).

Dobrotnih vrstá za vsak obdelovanjski red vrstilnega odseka ne sme biti več kot osem.

§. 19. Kaj je cena podobrotnih vrstá.

Čisti prinos, ki se za vsako vrsto vsakega obdelovanja v denarjih za en d. av. oral ustanoví, je cena dotične dobrotne vrste.

Cene za vsako dobrotno vrsto raznih obdelovanjskih redov, naj se primerno ena od druge postavijo in tako ustanové, da če se obrnejo na dotična zemljišča, pride na dan njih srednji čisti prinos, to je tisti, ki ga vsak posestnik v eni večletni dobre in slabe letine obsegajoči dôbi poprek ima, ako po šegi večine posestnikov vrstilnega odseka kmetuje, in vse potrebne, v tem odseku sploh navadne obdelovalne in dobivalne stroške odšteje.

§. 20. Katasterska dela bodo povsod ob enem času.

Katasterska dela, ki jih je treba, da se najde čisti prinos vsakega zemljišča, da se more zemljiški davek razdeliti, bodo se po vseh deželah ob enem vršila.

§. 21. Posebno prerajtovanje (računanje) prinosa se ne zahteva.

Poseben način, kako naj se iščejo cene za vsako dobrotno vrsto, ni zapovedan, ampak treba je vse okoliščine, po kterih se čisti zemljiški prinos v raznih krajih vrstilnega odseka ravná, do dobrega prevdariti, tako, da se bo na vse bistvene razločke v prinosu, kteri so pri zemljiščih vrstilnega odseka, kolikor je le mogoče, gledalo.

§. 22. Cenilni pomočki.

Iz tega namena naj se pripravijo potrebni pomočki, zlasti:

Od finančne deželne gospôske po priloženih izvirnih zapiskih poprečnega tržnega kupa izdelan izkaz od vseh v okraju dobljenih zemeljskih pridelkov, djanih na d. av. mero iz petnajstletne dôbe, pretečene pred tistim letom, kterega se cenitev začne; pri tem se mora pa gledé vina za podlogo vzeti jesenski poprečni kup tistega leta, kterega je zraslo:

izkaz, narejen po politiški gospôski, po čem so bili v okraju navadni dninarji peš in z živino v petnajstletni dobi pred tistim letom, ko se cenitev začne; pri tem naj se pa tam, kjer se dninarjem hrana daje, nje vrednost v dnino vrajta;

od davkarij izdelani izkazi od tega, po čem so v zadnjih petnajst letih prostovoljno prodajali ali za čas v štant (zakup, arenda) dajali posamezna zemljišča, cele

kmetije in grajščine; potem sodne cenitve; sedanje katastralne mape;

zadnjič od posestnika podpisani izpiski iz kmetovalskih in gozdnih računov od zadnjih 15 let o tem, kaj se je v naturi pridelalo in kaj na obdelovanje potrošilo, ako se ti izpiski dobrovoljno prinesó.

§. 23. Okrajno popisovanje.

Poročevalec ima od okraja, po tem ko ga prehodi, popis napraviti.

V tem popisu morajo biti posebno te-le reči: Izkaz, ktere občine in ktere samostojne grajščine (ki niso v zvezi z nobeno občino), so v okraju, po abecednem redu.

Obrazec I.

Okraja dotičnega lega, velikost, meje, površje, kakošno je sploh, podnebje, zemlja, kakošna je sploh, razna rodovitnost po tem ali onem obdelovanjskem redu, naprave za osuševanje in namakanje; drenaže, ceste in pota, to, kako je s prodajanjem kmetijskih in gozdarskih pridelkov; prebivalstvo, prirodni pridelki vseh treh redov; to, kako je zemlja razdeljena, kako se kmetuje, po čem se spečujejo zemljišča, če se prodajajo ali v zakup (štant, arendo) dajo z ozirom na poprešnji kup večih, srednjih in manjših posestev, celih kmetij ali posameznih zemljišč ali parcel od zadnjih 15 let, in, kolikor je mogoče, naj se pové, kaj je kup delalo; kup ali cena lesa ali drv na porobku (rastilu) po doljneavstrijskem sežnju 30″ dolžine trdih in mehkih drv; potem vinski kup; povprečni kup tiste robe (materijala) in tistih prirodnih reči ali pridelkov, ki jih je sploh za obdelovanje treba, iz omenjene 15letne dobe (§. 22.), in sicer za poslednje le tedaj, če se za-nje ni že kup postavil pri pridelkih.

§. 24. Pregled okrajnega popisa in cenilnih pomočkov.

Okrajna komisija naj prejete pomočke (§. 22.), okrajni popis (§. 23.), in vse druge pomagalne reči, ki jih ima, na tanko pregleda, naj — če je treba — iz tega namena popred okraj prehodi, ter vse te pomočke, kakor je primerno, nadopolni ali popravi.

Po tem naj za daljni pomoček postavi za vsak pridelek in za vsak potrošni predmet vsakega vrstilnega odseka pravilni (normalni) kup.

Za les in drva se lahko postavi več kupov (cen), pa vendar le toliko, kolikor jih je neogibno potreba.

Pri postavljanju pravilnega kupa naj bo za podlogo poprečni kup tistih 15 let, ki so pretekla pred letom, kterega je cenitev, po tem ko se pet najdražjih let odbije. Doba, po kteri se poprečni kup napravlja, mora za vse dežele ena in ista biti.

Za poprečni kup naj se vzame:

a) pri poglavitnih žitih kup iz tržnih krajev, po kterih se kup ravná,

b) pri kmetijskih vmesnih (stranskih) pridelkih, pri vinu in potrošni robi (trošilnih stvareh) pozvedeni krajni (lokalni) kup v vrstilnem odseku,

c) pri delavcih dnina (na dnevno plačilo) v vrstilnem odseku potem, kar se določuje v §. 22., odstavku 3.

Na razloček med navadnim in posebno spretnost potrebujočim, po tem med lahkim in težkim delom naj se primerno gleda.

§. 25. Načrt vrstilne tarife.

Obrazec II.

Okrajne cenilne komisije predsednik dá najpred vrstilno tarifo načrtati, in sicer posebej po komisijskem poročevalcu in posebej spet po odboru, ki ga komisija iz svoje srede izbere. Ta dva načrta, ki se morata z razlogi utrditi, naj okrajna cenilna komisija na tanko pretrese in naj po tem domenjeno tarifo napravi.

Pri napravljanju vrstilne tarife naj se srednji čisti prinos za dol. av. oral vsake podobrotne vrste posamesnih obdelovanjskih redov ustanavlja z okroglo številko po tabeli v obrazcu III. priloženi.

Obrazec III.

Če pade čisti prinos, ki ga komisija najde, med dve stopnji v vrstilni tabeli (obrazec III.) vmes, naj se cena ustanoví po bližnji višji ali bližnji nižji stopnji, kakor se najdeni čisti prinos eni ali drugi bolj bliža.

§. 26. Kako se podtrjujejo cene.

Ako se preiskuje, ali so cene pravšne ali ne, s primerjanjem k kupščinam in zakupščinam (štantninam), takrat naj se pomni, da so ti pomočki samo za podporo pri prerajtovanju, in da se misli le navadna kupna in zakupna vrednost, to je tiste zastran tega nabrane kupščine in zakupščine, kakor jih kupec ali zakupnik (štantnik), ki je z navadnim obdelovalnim kapitalom založen, po navadi plača za oral srednje zemlje dotičnih dobrotnih vrst in obdelovanjskih redov z upanjem, da obresti, ki so v deželi navadne, od kupščine ali zakupščine iz nje dobí.

Navadna obrest v deželi je tista, ktero v kakem okraju za zemljišče dani denar po skušnji za res nese.

§. 27. Kdaj se gleda na posebne vzdrževalne stroške.

Ako je v enem okraju ali vrstilnem odseku večа množina takih zemljišč, za ktere je za stanovitno posebnih stroškov treba, da se ohranijo tako rodna ali prinosna, kakor so, naj se cene za taka zemljišča tako ustanové, da bodo tudi omenjeni stroški v njih vidni. Pri tem se pa na obresti od kapitala, ki je v napravah, ne smé gledati.

Če so taka zemljišča le majhnega prostora, naj se, ako je treba, na omenjene vzdrževalne stroške gleda s tem, da se zemljišča, ko se vcenjajo, v nižjo cenilno vrsto denejo.

§. 28. Kako se presoja načrt vrstilne tarife.

Okrajna komisija naj načrtano tarifo pri posebnem prehodu vsega okraja presodi in kolikor je treba, tudi z ozirom na sosednje okraje popravi.

Pri tem prehodu naj se vsaka tarifna vrsta v vrstilnem zapisniku popiše, in za vsako obdelovanje naj se izberò izglednice (vzornice, primerjalnice), kterih namen je ta, da se bodo v primeri k njim lahko vsa druga zemljišča vrstilnega odseka po svoji lastnosti in rodnosti v postavljeno tarifo vcenjala.

Te izglednice ali vzornice naj se v posebnem izkazu (obrazec IV.) na tanko popišejo.

(Dalje prihodnjič.)

Opomin našim kmetom.

* Kakošne hleve imajo pri nas nekteri gospodarji, vidimo v Kilavčih, kjer so v poslednjih 6 letih že dvakrat hude bolezni med živino imeli in kjer so ravno zdaj nekemu kmetu 4 krave po vrsti poginile. Ta kmet, kakor tudi drugi njegovi sosedje, ima tak hlev: Visok je le en seženj in malo čez, dolg je 3 sežnje in pol, širok 2 sežnja, in tičí skor pod zemljo, svitloba pada le skozi 2 majhni luknji v hlev. In v tem brlogu je imel 5 goved in 20 ovác! Ali je čuda, da v tacih brlogih živina konec jemlje in gospodarja na beraško palico spravlja? Ali bi ne bilo brez velicih stroškov mogoče, prenarediti tak brlog v pošten hlev? — Komur ni svetovati, takemu tudi pomagati ni!

Gospodarske novice.

* Kupčija s semenom svilnih črvičev v Japanu donaša Japanezem pa tudi državni kasi veliko veliko dobička. Po sporočilu konsulata severno-nemškega v Jokohami je lansko leto iz Japana samo čez Jokohamo šlo jajčic v 2 milijonih in 200.000 kartonih za blizo 9 milijonov tolarjev. Največ jajčic in najboljih se je prodalo na Laško, kajti Lahi že več let pošiljajo izvedence na Japaneško, da tù nakupujejo svilno seme. Manj in slabejega semena je šlo na Francosko. Na meji, kjer se mora za izpeljano seme colnína odrajtati, je japaneški vladi došlo v Jokohami sami čez 300.000 tolarjev, vrh tega pa še pol odstotka od cene, za ktero se je seme prodalo. — Tudi čez Hakodade se je do 60.000 kartonov jajčic izpeljalo. — Pač neizmerno veliko denarja se po vsem svetu skupi za svilorejo — se vé, da svila (žida) je blago, ki ima zmirom veliko vrednost.

Čudno vreme letošnjega meseca rožnika.

Letošnje vreme rožnega cveta je nagajalo gospodarstvu v mnozih krajih z vednim dežjem, a tudi z mrazom sèm ter tjè, kakoršnega že davno ne pomnijo. Pakazilo jim je tedaj veliko mrve, a tudi žita. To čudno vreme se je razširilo čez srednjo in južno Evropo.

Učeni možje so ugibali vzrok nenavadnega tega vremena, al ne morejo ga uganiti.

Nekteri trdijo, da mrzlo rožnikovo vreme delajo maroge, kterih je bilo na solncu*) veliko videti. Drugi pa so zavrnili, da to ni res, da bi solnčne maroge krive bile, kajti maróg na solncu se vsacih 11 let prikaže več, tedaj bi vsacih 11 let meseca rožnika moralo vreme mrzlo biti, — a to ni bilo, kakor zapisniki vremenoslovcev kažejo. In iz Laponije, ki je v najbolj severnem, tedaj jako mrzlem kraji Evrope, se sliši, da so 19. dan rožnika ob 7. uri zjutraj imeli 20 stopinj gorkote, in isti dan je gorkomer v Parizu le 9, na Dunaji pa 11 stopinj gorkote kazal. Čudno je tudi to, da v najbolj severnih krajih Amerike so meseca rožnika imeli zeló vroče dneve, v srednjih krajih je sneg šel, v južnih pa je zeló mrzlo bilo.

Po takem je človeška modrost pri kraji. Vgibajo, pa nič ne vganejo! Svet se tedaj gori in doli meša — nič ni več, kakor bi imelo biti. Al stojte! — neki nemškutar jo je uganil, rekši: da rogovileži Slovenci so krivi grdega vremena. In zakaj neki bi „Galgenvögel“ ne bili vsega zla krivi!

Národne stvari.

Glas isterskih bratov.

Nas Istranov, kakor sami veste, mili nam bratje, večina pripada širokemu i slavnemu svetu slovanskemu, s kojim smo tudi i mi zmirom pripravljeni dobro i zlo deliti i uživati, s kojim i tudi mi gojimo sladko nado boljše prihodnosti. I nam je, mili bratje, u tužnem ovem stanju gledati treba, da novi život živeti začnemo, i mi želimo kakor vi iskati svetega prava našemu milemu jeziku. Britko se spominjamo tužne svoje preteklosti, u kterej smo toliko vremena živeli kakor nema životinja. Temà, mili bratje, malo po malo minuje i svetlost zarje započela je na naš dom svetiti i njega greti. V temì smo mi doslej živeli, našim pa vnukom bodo zvezdice milejše iz vedrega neba svetile i njihovo zemljo grele. Zato pa je treba, mili bratje, da stopimo v kolo prave sloge, da kmalu doletimo k vam kakor tica u slobodni zrak. Temà, mili bratje, i črni oblaki letijo z naše mile domovine, akoravno smo še zmirom slabi, zatorej letimo u vaše kolo, da se okrepimo. Primite nas, mili bratje! po jeziku i krvi smo vaši bratje, primite nas i prožite nam desnico bratovsko po deželnih zborih, kojim gré na postavni poti važna beseda. Vzrok našej slabosti so osobito šole, ktere so zmirom večinom laške, i tako se ne more duh narodni zdatno probuditi, akoravno se je že na mnogo straní probudil i se vsaki dan še bolj bode. Duh narodni je v Istri še ogenj pod pepelom. Pomoč tedaj, pomoč, mili bratje; saj veste, da združena moč več zmore nego človek samec.

Vroča je, mili bratje, želja naša, da se z vami zedinimo, i tako jedno telo i jedna duša bodemo. Trdni stojimo mi Istrani na slovanskej zemlji, zatoraj nas nič ne briga to, kar Italijani blodijo, da na Istro laško solnce sveti. Naj jim solnce bode, — zemlje jim ne damo; zemlja je naša, zemlja je last naših starih pradedov. Solnce vam protivniki pustimo, tudi zvezd i lune vam ne jemljemo, — a zemlje, majke naše, vam ne damo. Kaj hočete še več! Saj veste, da smo vam darovali nektera mesta; ta zguba nas britko peče, — to naj vam bode „non plus ultra“! Mi hočemo verni sinovi ostati materi Slavi pod krilom vsem narodom pravične a tadaj jake Avstrije! Solnce naj bode tedaj laško, zemlja pa ostane i mora ostati slovanska; mili Bog bode daroval žarke silnega solnca tudi nam.

Čujte ta glas naš, mili bratje; prožite nam pomoč, za kojo vam bodemo iz srca hvaležni, i primite srčni pozdrav od svojih zvestih bratov Slovanov isterskih!

J. L...ć.

Ljubljanski „Tagblatt“ in duhovska spomenica.

Da je spomenica, natisnjena tudi v našem poslednjem listu, ki jo je poslala duhovščina kranjska c. kr. ministerstvu za nauk in bogočastje v odgovor na opravljivo spomenico „gemeinderatha“ ljubljanskega, pravo zadela, — da je resnična skozi in skozi, in da je dostojna stanú, ki jo je poslal, tega je „liberalski“ organ, ljubljanski „Tagblatt“ sam najbolja priča. Kako se je siromaček vpiral in z dvojnimi očali preiskaval vse na drobno, da bi kje kako marogico našel in potem hrup zagnal; kako je na tanko sitice deval vsako besedo spomenice, da bi kaj staknil, kar bi se, če ne že ovreči, vsaj kolikor toliko omajati dalo, da bi mestni odbor sè svojim obrekovanjem vsaj popolnoma na sramoti ne ostal.

Al zastonj je bil ves trud. Zastonj je napisal dva dolga članka kritike, in napregel vse mogoče fraze, kar jih koli nemški časnikarski jezik premore. Al duhovščine odgovor je ostal vsem napadom vkljub neomajana trdna resnica, ki bo za vse prihodnje čase glasno pričala zoper tiste, ki so iz hudobije ali nepremišljenosti s tako grdimi in krivičnimi tožbami napadli duhovski stan.

Al da naši častiti bralci spet sami vidijo, kako piškavo, votlo in trhlo je vse, na kar opira „Tagblatt“ in njegova klika svoje obtožbe zoper duhovščino, posnamemo iz njegove kritike ob kratkem poglavitne dokaze, ki jih je to pot v boj pripeljal. Po teh se bo potem lahko sodila vrednost vsega druzega njegovega orožja.

Znano je, da je mestni odbor duhovščini očital, da svojega poklica za podučevanje in odgojevanje ljudstva ne spoznava; da surovosti src in zanašanju na telesno

*) Visokoučeni zvezdogled Heršel si je teló solnca mislil kot jedro, ktero je zemlji podoben, trdo in obdano s svitlim okrožjem. Ako se sèm ter tjè to svitlo okrožje solnca pretrga, se skozi te pretrge pokažejo temne platí solnčnega jedra, in to so pike ali lise (maroge) solnčne.

moč ne dela nasproti, ampak da še potuho daje. A s čem skuša zdaj „Tagblatt“ to nesramno laž podtrditi? On se sklicuje na tisto, kar je v lanskem deželnem zboru poslanec Kromer blodil, namreč, da je duhovščina kriva tega, da je na Kranjskem veliko tepežev. Poslanec Kromer je sicer že takrat dobil primeren odgovor, in poslanec Dežman bi mogel to dobro vedeti. Al kdo bode zamorce umival! Tedaj ne zavolj teh, ampak zavolj druzih ljudí prašamo: kedaj je kje kak duhoven učil, da tepež ni prepovedan? ali se ne učí po vseh cerkvah in pri vseh krščanskih naukih peta božja zapoved „ne ubijaj“ — ravno tako, kakor unih devetero božjih zapovedi? Če pa nekteri ljudje ne poslušajo podukov, so li duhovni tega krivi? Po ti Kromer-Dežmanovi logiki bili bi duhovni krivi tudi tatvine, goljufije, požiganja in sploh vseh hudobij, ki se godijo na svetu. Pa saj imajo tudi druge gosposke, policijske, politiške in sodbene to isto dolžnost. Tudi one imajo ljudstvo zastran tepežev svariti, podučevati, celó sè silo krotiti in kaznovati. Zakaj te ne odpravijo tepežev, kar bi storile še lože kakor duhovni, ker razen besede tudi še imajo oblast in silo v rokah? Naj bi se tedaj pometalo najpred pred svojim pragom, potlej še le naj gré pred duhovski! Ta „Tagblattov“ dokaz je tedaj, kakor vidimo, popolnoma šepav.

Potem je očital mestni odbor duhovščini, da je nje delovanje šolam le škodljivo, ter zahteva, naj se šola popolnoma loči od cerkve. Čujmo: kako podpira spet „Tagblatt“ to očitanje? S tem, da je staknil v neki statistiki — ki je tako zanesljiva, kakor unidan omenjena dr. Fickerjeva zastran ljubljanskega prebivalstva — da od 100 kranjskih vojaških novincev znajo samo 4 brati. Pa recimo, da je to res, zakaj bi pa bila spet duhovščina tega kriva? Ali so „Tagblattovcem“ se tako možgani zmešali, da ne vejo, da je vlada šolske postave dajala, da je ona učitelje postavljala in vrhovni nadzor ona imela nad vsem šolstvom? Ali ne vejo, da le ona je imela oblast v rokah, ljudí v šolo siliti? Ali ni ona davkov jemala in pobirala od ljudí vse do zadnjega krajcarja, iz česar bi se bile lahko šole zidale in učitelji zdrževali? Ako tedaj ni bilo na Kranjskem dobrih in dosti šol, kako bi duhovščina morala tega kriva biti, a ne tisti, ki so imeli denar, oblast in silo v svojih rokah, ter bi bili lahko šol napravili, kolikor in kakoršnih bi bili hoteli?! Ali pa je morebiti duhovščina bila kriva, da se je še v teh malo in bornih šolah, kar jih je bilo, namesti nauka v maternem jeziku raji nemškovalo? in da so se namesti koristnih reči raji ubijale mladini prazne nemške besede v glavo, brez vsake pameti, in toraj brez vspeha, da je bil čas in denar zgubljen, in da je že kaj posebnega bilo, ako se je kdo toliko naučil, da je znal z nemškimi črkami svoje slovensko ime podpisati? — Tedaj je spet jasno, da, če je bilo malo šol in slabih, in če niso imele dosti vspeha, spet ni duhovščina, ampak vse kdo drugi kriv, in da je tudi ta „Tagblattov“ dokaz zoper duhovščino popolnoma ničev. Naj „Tagblattovci“ vendar ne mislijo, da je kdo tako aboten, da jim bode verjel njihove čenče, saj jih še sami ne verjamejo!

Ravno tako hromast je pa njegov tretji dokaz. Sklicuje se namreč na znani ukaz deželnega predsednika pl. Konrada do okrajnih poglavarjev, češ, da ta ukaz uradno potrjuje vse, kar mestni odbor duhovščini očita. „Tagblatt“ si je sicer delo res zelo zlajšal s tem, da je gosp. deželnega predsednika naprej potisnil in se lepo za njegov hrbet skril; al dokazal siromaček s tem ni čisto nič, in zato ne, ker se tudi ukaz ne opira na dokaze, ampak na gôle ovade. Ukaz ne vé povedati druzega nego da so prišle ovade. Z ovadami pa ni še nič dokazanega. Ali ni mogoče najpoštenejšega človeka ovaditi? Ali je v vseh teh ovadah tudi kaj resnice, to se ima še le skazati.

Tako je tudi ta „Tagblattov“ dokaz brez vsake veljave, in tudi on ne bo mogel zbrisati mestnemu odboru grde maroge, ki se ji pravi obrekovanje.

Vrh tega pa še eno — in to prav lepo od „liberalcev“ in „ustavoljubov“. „Tagblatt“ pravi, zakaj se je duhovščina oglasila zoper spomenico „gemeinderathovo“, a ni pustila brambe škofu! O ti precartani „liberalizem!“ — da se kdo ne vstraši tacega vraga, predstavljali mu bodemo vselej 3 križe ††† — tedaj duhovniki, grdo pred svetom psovani, ne smeli bi se še sami zagovarjati; morali bi še le svojega gospoda škofa prositi, da on namesti njih besedo poprime! Drugikrat se ††† „liberalizem“ hlini in slini fajmoštrom in kaplanom, kako da za-nje dela, ako zahteva vničbo konkordata, ki jih sužne dela škofom, — a zdaj jih „Tagblatt“ hoče staviti pod tako kuratelo škofovo, da se v svoji pravdi še sami zagovarjati ne bi smeli! Tako se lažnjivost sama loví v svojo mrežo!

Znanstvene stvari.

Sporočilo

o XIV. odborovi seji slovenske Matice

v Ljubljani 24. junija 1869. l.

(Konec.)

d) Po odstranjenih mnogih ovirah smo prišli do tega, da so tudi „Vodnikovi spisi“ že v tiskarnici. Ako sl. odbor želí, preberem mu pogodbo, ktero je odsek zarad njih sklenil z gosp. vredovalcem Fr. Levstikom. (Odbor želí, da se prebere; to se tudi zgodí.)

Žal mi je, da o „Slovenskem Štajarju“ sl. odboru ne morem poročati druzega, nego sem poročal že v mnogih sejah, namreč, da ga še nismo mogli dati v tiskarnico, ker nam še niso došli rokopisi.

e) O telovadni knjigi, ktero odsek nasvetuje, in o „Sokol-ovi“ ponudbi bode obširnejši govor pri 4. točki dnevnega reda.

f) Odsek za sestavo opravilnega reda je dovršil svoj posel in njegov načrt je pridjan vabilu k današnji seji.

Nasvet novomeških dijakov, kterega je Matici poslal odbornik g. dr. Andrej Vojska, bode obravnavan pod 7. točko dnevnega reda.

Do ktere stopinje je odsek za nakup hiše dospel, bode poročal gosp. dr. Jern. Zupanec. —

Odsek za „naučni slovnik“ sporoča, da se na razpis za vrednika do sedaj ni nikdo oglasil, niti je odsek, da-si je mnogo gospodov nagovarjal, dobil kogá, ki bi ga bila volja, prevzeti ta posel; toraj bo treba še iskati vredovalca.

Konec svojega sporočila imam še troje vprašanj, ktera naj danes reši sl. odbor: a) Kdo naj letošnjim knjigam in zemljovidom nastavi prodajalno ceno? — (Odbor izvoli za to opravilo gosp. prvosednika, blagajnika in tajnika z naročilom, da se postavi nizka cena. b) Ali tudi letos letniki dobijo vse knjige? *(Glej 5. §. Mat. pravil).* (Odbor izreče, da.) c) Ali se tudi letos dadó vse knjige tistim novim udom, kteri do novega leta pristopijo in letnino plačajo za 1869. leto? — (Odbor izreče, da.)“

Na vrsto pride „opravilni red“, ki se po nekterih straničnih oporekah g. Gorjupovih na dr. Bleiweisov nasvet ne bere, ampak beró se le oddelki, ki naj se spremenijo; neke male nasvetovane poprave ali vredbe se tudi sprejamejo.

O telovadni knjigi meni g. Trstenjak, naj jo

dá le Sokol na svetlo, morebiti s podporo Matičino; toda po nekterih razjasnilih, da nima biti za ude, da jo utegne sprejeti vlada ter vpeljati v ljudske šole, da se bode toraj prodala in je Matica svesta si, da se ji stroški povrnejo, potrdi se odsekov nasvet, da jo spravi na dan Matica. — V kolikih iztisih, to določiti se prepustí odseku.

O Schödlerjevi knjigi poroča g. dr. Zupanec, kakor je že omenjeno, in sklene se, da se jezikoslovni nasveti presojevalcev razodenejo g. prof. Tušeku, naj jih porabi po svoji previdnosti. — Tiska naj se v 2500 iztisih.

Dr. Zupanec poroča o tem, kaj se je doslej zgodilo o nakupu hiše, prebere pogodbo, in, ko se pojasnijo nekteri pomisliki, ali ima odbor to pravico in kako bode obrnil premoženje, se enoglasno sprejame nasvet ter dovoli, da se sklene pogodba, vsled ktere Matica za hišo na Bregu št. 192 dá 9700 gold.

Pri nasvetu, naj Matica prične izdajati sistematično vredjene šolske knjige, opomni dr. Bleiweis, da z ozirom na neki že storjeni sklep in na sedanje neugodne šolske zadeve prestopimo na dnevni red, kar se tudi zgodí.

O vprašanji, kdaj naj se skliče V. občni zbor, se zedinijo odborniki v tem, da se to storí v drugi polovici meseca septembra, morebiti sejmski teden.

Po tem pové prvosednik, da mu je ravno pred sejo došlo pismo, v kterem se g. Noli ponuja, da hoče prevzeti pod nekterimi pogoji vredovanje naučnega slovnika; al — zarad obilih prejšnjih opravil se sploh sklene, naj pretrese to reč prej odsek za izdavanje knjig in poroča o tem v prihodnji odborovi seji.

Naposled izročí prof. J. Marn obligacijo narod. posojila za 20 gold. s kuponi vred, ktero Matici daruje preč. gosp. Andrej Bohinec, fajmošter Cerkljanski, ter nasvetuje, da se preč. gospod zapiše med dobrotnike slov. Matice, v znak nekolike hvaležnosti naj se mu vendar pošljejo knjige, kar jih je doslej izdala Matica in kar jih še izdá to leto, kar se soglasno sprejame. Hvala!

Vrtec lepoznanski.

Prijateljici.

Novela.

Poleg Dragoile Jarnevićeve svobodno posnel J. Levičnik.

(Dalje.)

IV.

V ta čas dospe od očeta Vilneviča v Karlovec pismo, v kterem naznanja, da je sklenil gledé Judite, da pride domú ter se loti gospodinjskih ukov. Ker ste obe deklici ravno hoteli za nekoliko dni očeta obiskati, zato je le-ta določno v pismu izgovoril, naj se Judita sceloma od Karlovca posloví.

To pismo je oveselilo tetiko, vžalilo Ljuboslavo, raztogotilo Judito.

„Jez ne grem sama na kmete“ — zarevska Judita — nočem da bom kmetica; — če ne gré tudi Ljuboslava, pa grém raje služit“.

Te besede Juditine raztogotile so teto neskončno; hudo se z Judito razprete, in teta jej kar naravnost pravi, da jo, če ne uboga očeta, spoka kar iz hiše.

Ljuboslava je stala pri tem hudem prepiru med teto in Judito, kakor na žarečem oglju, ne vedé, kteri bi dala prav. Konečno začne Juditi prigovarjati, naj uboga očeta, ki tako ljubeznjivo za-njo skrbí, ter jo ima v vsem ko lastnega otroka; prosi jo, naj se pripravlja polagoma na odhod; pa — zastonj! — „Ako ideš ti, idem tudi jez, sama pa po nobeni ceni ne“ — se zadere Judita. — In pri tem sklepu je tudi ostala.

Kaj hoče li Ljuboslava početi, mislili si bodo tu dragi bralci in gotovo še bolj radovedne naše bralke. — Slepa ljubezen Ljuboslavina do Judite je zmagala; tudi Ljuboslava sklene iti domú. Teta zdaj strašno zroji in prične Ljuboslavo ostro kregati. „Je li to mogoče“ — pravi — „da češ zavoljo take malovrednice zapustiti svojo teto, ki te je s toliko skrbjó in obilnimi stroški gojila? — od kod to, da tako strastno privrženost skazuješ njej, ktera je nikoli in nikakor vredna ni? In njej žrtuješ mojo in očetovo ljubezen?“ — Lepe res in tudi resnične bile so te besede; al Ljuboslava ostala je vendar pri svojem sklepu. Njej bila je Judita mila, mila kakor sestra prijateljica; mila pa še čez vse zato, kjer jej je z lastno roko življenje otela gotove smrti. Enako čutje in odkritosrčnost, mislila je Ljuboslava, da goji tudi Judita do njej. Al tako ni bilo. Judita je znala vse veče svoje razvade — in le-teh ni bilo malo — le predobro pred Ljuboslavo tajiti; skrivala jih je, da z besedam prislovice govorimo: „kakor kača nogé“. Med vsemi napakami najbolj še pa jej je prikrivala svojo grdo privrženost do možkega spôla, in to do možkih brez razlike stanú. Poznala je namreč le predobro Ljuboslavin krepostni značaj in vedela popolnoma, da bi jej tako ponašanja najbolj mrzelo in da bi potem zgubila najpred njeno iskreno ljubav. — Al tetiki tudi ta napaka ni bila prikrita ostala, toraj reče neki dan, ko ste se zopet nekaj z Ljuboslavo besedovali in je tudi govor na to cikal, svoji stričnici: „Ljuboslava! varuj se Judite! Hlinjenje in potuhnjenost njena je velika; bojim se, da ne bi ti tvoja ljubezen do Judite še škodila; kajti enaka je kači med cvetjem.... Bog hotel, da bi se moja predčutja ne vresničila“.

Ljuboslava ni na ti besede nič odgovorila, ampak skrivaj je jela snovati priprave, da bi jo brž ko mogoče pobrisala k očetu domú. Al tudi to skušenemu očesu skrbne tetike ni odšlo. V srce jo je to žalilo; toraj zopet reče neki dan vsa otožna Ljuboslavi: „Ljubezen moja ti preséda; skrb moja za-te ti je že zoperna.... una hinavka te je vso omamila in zbegala... s strupom svoje prekanjenosti te je popolnoma opánala.... in zdaj me na moje stare dni še celó hočeš zapustiti, ko sem mislila, da se v tvoji sreči zopet omladim in na novo poživim“. — Britke rane so sekale te tetine besede Ljuboslavi v srce; svitle solzice jej priigrajo v očí, in skrivaj je delala sklepe, da ostane. — Pa čez malo dni privihrá zopet vsa ósasta Judita do nje ter reče: „Teta so me ozmerjali zopet... imenovali me ostudno nesramnico.... nosili se tudi čez-te proti meni ter rekli, da jim je tvoj odhod ravno tako ljub in prijeten, ko moj.... da bodo naji pognali obedve še z grdo, če kmalu ne pojdeve.... itd.“

Te besede neskončno raztogotijo Ljuboslavo, jadrno vihrá k teti in jej žaljivo reče: „Ker tedaj želite, da grem, bom šla tudi; hvaležna vam vedno ostanem za vašo skrb, al ljubiti vas ne morem več; — kdor zasramuje prijatlico mojo, zasramuje tudi mene. Da bi bili vi siroto gojili z večo ljubeznijo in potrpežljivostjo, njeno srce bi vam bilo gotovo vdano; sami ste krivi, da vas ne spoštuje in ne uboga. Šla bom, pa prosila tudi očeta, da vam povrnejo vse stroške, ki ste jih imeli z menoj. Zavolj mene naj ne bo nihče na škodi“.

Tacih besed teta ni nikoli in nikdar pričakovala od sicer krotke in rahločutne Ljuboslave; — huda ihta jo popade; jezna zapustí Ljuboslavo, gré v svojo sobo, vsede se in napiše bratu naslednje pismo:

„Mili brat! Moja stričnica, Tvoja hči edinica, optujila se je srcu mojemu in dala se hinavski Juditi zapeljati, da je meni neubogljiva postala..... Njej na

ljubav pripravlja se tudi ona na odhod domú, in zapustiti me hoče, prepiraje se z manoj in psovaje me.... Bojim se, da si zaslepljena reva goji gada v nedrijih, ki jo danes ali jutri v srce piči.... Bog hotel, da krivo sodim.... Kadar se deklici vrnete k domu, imej posebni pozor na potuhnjeno in zvito Judito; če ne, bodo njene napačnosti poslednjič še Tebe samega iz grada pognale.... Ljuboslavi odpuščam; — omamljena in zapeljana je od prilizevanja in krasote Juditine. Zdravstvuj! Tvoja Te ljubijoča sestra

J. Svakevičeva".

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Z gornjega Krasa. — ? *(Žalostno pogozdevanje Krasa.)* Uže lansko leto smo po „Novicah" štev. 52. vprašali: kam da gré ovih 10.000 gold., koji so iz državne kase v pomoč pogozdevanja Krasa odmerjeni? Na to vprašanje nismo niti po „Novicah", niti po druzih časopisih do danes še odgovora dobili. Čudno! — A dan danes imamo drugo, še bolj važno, pa za nas žalostno vprašanje do naše visoke vlade, osobito pa do tržaške deželne vlade in njenega inšpektorja staviti: ali je namreč imenovani vladi in Scharnaglnu znano: kaj dela gosenica, ktera se po naše góbovnik (Schwammspinner, Liparis dispar) imenuje? Ali jej je znano, kako ta „Spinner" uže več let Kras pogozduje? Ako to gospodom pri zeleni mizi ni še znano, je naše mnenje že davno opravičeno, da ti gospodje za naše materijalno dobro malo ali celó nič ne skrbijo ter da jim za pogozdevanje naših goličav čisto nič mar ni. Zato se drznemo zahtevati od naše vlade, da se pošlje inšpekcija, ktera je iz našega plačana, na prepričanje, da je imenovani „Spinner" vse naše hrastovje in cerovino v zimsko obleko djal,*) in tudi uže čez sadno drevje planil. Če bi se pa sl. inšpekciji uže ne ljubilo do nas daljnih priti, naj se na svoje proti hribom tržaške okolice obrnjeno okno z dalnogledom potrudi, a videla bo, da je „Schwammspinner" tudi tam uže skoraj po vseh drevesih svoje delo dovršil. Da ni inšpekcija za pogozdevanje Krasa v Trstu do sedaj še tega zla spazila, to se nam prav nič čudno ne zdí, kajti uže pri njenem rojstvu smo večkrat javno izrekli, da se nam ne dopada in da ni za naš Kras. Imenovani mrčes uže nekoliko let po doljnem Krasu škodo dela, lansko leto je tam vse drevje obril, potem so pa meseca kimovca njegovi metulji pri priložnem vetru k nam prifrfrali in toliko te gnjusobe zaplodili, da se bojimo, da je ta gnjusoba, razen tega, da nam sčasoma vse naše drevje pokončati utegne, tudi v obziru zdravja škodljiva. Po poti, koder drevje na-nje visí, more človek cele grešte te gnjusobe na levo in desno s palico odbiti in vkljub temu vendar še polno glavo in polna pleča te grdobe naleze. Ako se razširjanje tega mrčesa kar najbolj mogoče in kmalu ne ustavi, kar se pri dobri volji postavodajstva lahko zgodi, planejo njegovi metulji od nas na Pivko in v senožeška Brda, kjer je še nekaj hrastovja, in potem bode tudi ipavska dolina trpela. Pogozdevanje Krasa ima kakor vse kaže, čudno osodo: tržaški deželni vladi ni zato dosti ali nič mar, ljubljanska vlada pa od druge strani pogubljivo individualno*) razdeljitvo soseskinih gozdov dovoljuje, kar v popolni pogin kmetijstva po celem Krasu peljá. Al ni vse to resnega presodka vredno?

*) To isto toži v 50. listu „Triglava" gosp. Schollmayr iz lastnega prepričanja na poti v Gorico. Vred.

*) O tem, kakor smo že rekli, so si žalibog! misli še zeló navskriž. Treba, da bi se škoda razdelitve med posamne lastnike kraške na drobno po posestvih dokazala. Vred.

Iz Poddrage 27. junija. *(Naš kraj. Naše gospodarstvo in nektere želje o njem. Naša zastava.)* Poddraška vas slovi menda po vsej naši dolini in še dalje, to pa zarad tega, ker je v njej res mnogo premožnih kmetov; nekaj pa tudi zarad tega, ker ima precej ugoden položaj. Vas stojí ravno v sredi med poljem in mejami tako, da ni prav daleč v mejo hoditi po steljo, drva in les za trte; pa tudi s polja se pridelki brez velicega truda izpeljejo. Okoli in okoli vasí raste trta, nekaj po njivah, druge pa po nogradih. Tudi zarad tega, ker Poddražani mnogo vina pridelujejo, se šteje naša vas med prve. Že imé Poddraga naznanja, da vas stojí ravno pod mejo (dragami*), v kterih izvira neusahljivi studenec, ki oskrbuje leto za letom Poddradražane s potrebno vodo za perílo in ljubo živinico. Menda ravno to je naše prednamce nagnilo, da so se tukaj naselili. Res neprecenljive vrednosti je omenjeni potok za našo vas; ker le on, kdor vode nima, vé jo po vrednosti ceniti. — Pa ravno ta potok jemlje tudi leto za letom vaščanom neprecenjene vrednosti, kajti vsa gnojnica, rekel bi iz cele vasí, se v njega izteka; vas šteje nad 100 hišnih številk, — koliko je tedaj vredna voda od vseh teh gnojišč? — Kdor je že poddraško polje prekoračil, videl je, da je zeló obširno ter da se vsako leto veliko sená prideluje na njem; al ko bi omenjena gnojnica na polje se odcejala, za gotovo se sme reči, da bi bilo na leto za 2 tretjini več sená nego do sedaj, — kolika vrednost tedaj, ki pa v zgubo gré! Ni nemogoče ne, da se omenjena voda na polje izpelje; mnogo bi res to stalo, pa tudi resnica je, da bi bili vsi stroški obilo povrnjeni. Da bi se pa to doseglo, morala bi biti sloga in edinost. Več gospodarjev sem že slišal reči: da bi se to doseglo, ako bi se en majhen hribček „Gorica" prekopal. Pa tudi niže na polju bi se voda lahko iz potoka izpeljala, ako bi se za-njo naredil primeren kanal ali vodotoč, po kterem bi se voda o takem času izpuščala, kadar bi bila najbolj gosta, to se primeri po dolgi suši, kadar naliv dežja pride. Morebiti, da bodo zanamci bolj na to gledali, kar Bog daj! — Za drevjerejo so se nekteri dobro vneli, in to je prav; da bi imeli dosti murbovih dreves, ne bi bilo treba toliko skakanja zavoljo perja, kakor ga je letos bilo; koliko drevje koristi, ni moč preračuniti, za potrebni les, za sadje, za steljo, za senco in za drugo; in koliko bi še le za našo dolino hasnilo, ako bi bila z drevjem obraščena — zarad silovite burje! Kmetovalci! Le drevje, le drevje sadite, kar je največ mogoče! Čem bolj bode naša dolina z drevjem obraščena, tem bolj bo burja moč zgubljala, in tudi suša bode manj pritiskala. — Naj vrh tega še eno reč omenim, in to je bendima ali trgatev grozdja. Bi li ne bilo bolj prav, da ne bi se vse grozdje ob enem času trgalo? Pri nas gledajo gospodarji sploh, kdaj je grozdje v plantah zrelo; med tem pa jim že po nogradih pod zlo gré; saj je vendar nespametno z dobrim slabega čakati; saj vendar ne bo nobeden z zrelimi figami (smokvami) zelenih čakal, da bi sezorile in bi potem vse na enkrat pobral. Iz tega sledí, da naj bi se zrelo grozdje pred drugim trgalo. S tem pa ne trdim, da je moja misel najmodrejša; naj tedaj to reč drugi bolj umni vinorejci presodijo. — Naj še konečno pristavljam, da tudi naša čitalniška zastava je bila na Vižmarskem taboru s tribarvenimi trakovi in z vencem od ljubljanskih vrlih Slovenk obdarjena; za to ljubav se v imenu vseh čitalničarjev vrlim Ljubljančankam srčno zahvaljujem.

Ivan Jamšek.

*) Zato je bolj prav pisati: Poddraga mesto Podraga. Pis.

Iz Črnomlja 24. junija. *) — Tudi nam novi čas ne siplje rožic na pot ustavno, temveč pa čujemo in vidimo žandarjev. Včeraj zvečer so fantje naši po starodavni navadi na vrhu v sadeži kres kurili; obilo se jih je ondi zbralo, peli so, z možnarji strelali in se pomenkovali v narodovih šegah in navadah ter so prav veseli bili. Al proti polnoči pridejo žandarji, — vendar ker ni bilo treba nikjer redú in mirú delati, za kterega so naši fantje sami skrbeli, so odlazili kmalu in mi smo jim vošili lahko noč. Iz tega vidite, da naš c. k. okrajni glavár grof Chorinsky, nekdaj učenec v pisarnici vašega gosp. Pajka, v vsem posnema mojstra svojega. Da bi le ta dva možá obá tudi v vsem razumela, da ne živimo več v časih absolutizma! — Naš pošteni gosp. Kolbezen mora tudi grenjke požirati in nedolžen mnoga obrekovanja trpeti; po sili hočejo, da on denar daje ljudém, da jim vino kupuje — čemu pa? tega ne vé nihče. Naši ljudje imajo sami zasluženi denar, da si lahko kupico vina kupijo, in g. Kolbezen ni tako denaren mož, da bi ga trosil po svetu! „Pa — ga iz Ljubljane dobiva!“ pravijo ovaduhi. Dozdaj žalibog! še nismo nikjer in nikoli slišali, da Ljubljančanje kujejo na nas deželane denar; saj bi menda sami radi, da bi ga jim mi iz hrvaške granice gori poslali. Če pa Ljubljančanje! imate res novcev veliko, pošljite nam jih, da bomo boljo živinico gleštali, mašine kupili za poljedelstvo itd.

Iz Predoselj nad Kranjem 2. julija. — Spolnujem le dolžnost, da se sl. c. k. kmetijski družbi za blagovoljno mi podeljenih 20 gold. s pohvalnim pismom presrčno zahvaljujem. S to zahvalnico naznanjam pa tudi, da smo do sedaj sto dva in trideset tisoč pet sto in šestdeset (132.560) glogovih belinov (belih metuljev) pokončali. Ni jih veliko več videti, pa kteri so še, so tako plašni, da se koj v višavo podajo, ako se jim človek bliža. — Videti je pa po sadunosnem drevju, po peresih, veliko zastavljenih rumenih jajčic, iz kterih se na solncu sredi julija izlezejo gosenice. Nosijo mi otroci peresa, na kterih so taka gosenčina jajčica, po šoli pa jih potarejo, da se bolj privadijo jih tudi domá pokončevati. Perja so že nanesli blizo en jerbas. Poleg tega pa opomnim tudi to, da otroci ne smejo na drevje lesti, da kdo doli ne pade in se ne poškoduje. Kolikor jih pa pri tleh vidijo in doseči morejo, jih smejo natrgati in v šolo prinesti. Če jih jim pa stariši po drevju oberó in natrgajo, da mi jih več prinesó, me toliko bolj razveselé, ker to kaže, da se tudi drugi tega dela poprijemajo in veliko še ne izvaljenih gosenic pokončajo. **) Bog daj, bi se tudi v naši domovini kmalu vzajemno poprijeli koristnega dela, kakor se to po drugih deželah že godí! Jan. Sajè, učitelj.

Iz Ljubljane. *(V seji glavnega odbora družbe kmetijske)*, ki je bila 4. dan t. m., so se med drugimi obravnavale sledeče važnejše reči. Dr. Bleiweis je poročal, da je gospod minister kmetijstva grof Potocki zopet blagovolil družbi zagotoviti 300 gld. za premije takim kmetom, ki si po poduku kmetijske družbe napravijo dobra gnojnišča; ta poduk se bo očitno naznanil in takrat tudi povedalo, na koliko premij se bode razdelilo omenjenih 300 gold.; dalje je gospod minister družbi poslal 600 gold., iz kterih naj se štipendije naredé, da grejo pripravni kranjski mladenči letos se na Moravsko umnega izdelovanja prediva učit; drugo leto hoče minister več podpore dati, da grejo v Belgijo; — vrh tega je družba dobila še 800 gold. za povzdigo sadje- in vinoreje, 500 gold. pa jej je zagotovljenih za izdelek kmetijske statistike kranjske. Kako se bojo vsi ti denarji obrnili, bode določil pomnoženi odbor; danes pa je bilo sklenjeno, zahvaliti se sl. ministerstvu za blagovoljno denarno podporo, v enacih delih izurjenega gosp. Schollmajer-a pa naznaniti ministerstvu, da bo po načrtu izdelal statistiko. — Na priporočilo ministerstva kmetijstva bode družba iz severne Amerike po c. k. konsulatu naročila si 10 funtov semena nove rastline, ki se imenuje Ramie (Böhmeria tenacissima), iz ktere se dela predivo tako lepo, da je platno lepše kot iz navadnega našega prediva in se sveti kot svila. Ker so po popisu tej rastlini naši kraji s srednjo gorkoto in rahlo pešeno zemljo prav pripravni, željno pričakujemo semena, da se skusi tudi pri nas ta rastlina, kteri ne škoduje ne deževno vreme ne suša, in enkrat vsejana več let raste. — Na željo začas. predstojnika poddružnice senožeške gosp. Zeléna, da bi se c. kr. deželni vladi vložila prošnja za prepoved individuelne (osebne) delitve gozdov, je bilo sklenjeno, gosp. Zelénu naročiti, naj bi prav na drobno popisal škodo take delitve v kraških gozdih. — Za ustanovo na spomin sl. Pabsta bode po predlogu gosp. Pregeljna kmet. družba darovala 20 gold. — Prošnja županije železniške, naj bi se v Selski dolini napravila štacija ces. žebcev, je rešil odbor tako, da krepko zagovarja potrebo te štacije pri dež. vladi. — Ker družba kmetijska v Gorici ni dala družbi naši povoljne pomoči na roke, kako bi se mogli na Kranjskem pridelani kokoni lahko spečati, je dr. Bleiweis opomnil, da je silna in nujna potreba, da družba najde pot, kako bi naši svilorejci lahko spečali svoj mali ali veliki pridelek; ako se jim ne odpré taka pot kmalu, bojo zgubili veselje do sviloreje, ktere so se zadnja leta prav živo poprijeli. Na to se vname živa debata, ktere so se udeležili gospodje Peter Kozler, dr. Orel, Lasnik, Schollmayr in Jož. Debevec, čigar predlog je naposled obveljal: naj se namreč voli odsek (Kozler, dr. Bleiweis, dr. Orel, Schollmayr in Lasnik), ki prevdari, kako bi se na akcije napravila predilnica v Ljubljani za domačo svilo. — Kako si ministerstvo kmetijstva res na vso moč prizadeva povzdigniti kmetijstvo v vseh razdelkih, kaže uam tudi to, da je z oklicem 17. rožnika razpisalo premije za svilorejce v cesarstvu našem in sicer premije velike: po 400, 300, 200, 100 in 5 cekinov. Odbor je sklenil, da se ves razpis naznani svilorejcem po časnikih.

— 6 gospodov bogoslovcev je v nedeljo popoldne naredilo na vrtu kmetijske družbe preskušnje iz sadje-, murbo- in sviloreje s prav dobrim vspehom; gosp. Prijatelj je tudi že dobro izurjen v mikroskopičnih preiskavah. Tudi še trije gosp. preparandi so iz murbo- in sviloreje naredili preskušnje.

— Od gosp. Ant. Nedveda je 12. delo Offertorium (Benedic anima mea Domino) za samospev z orgljami ali fisharmoniko prišlo ravnokar na svitlo; cena mu je 40 kr.

— Dolga pravda je tedaj končana: v Senožeče in Kostanjevico pridete c. k. sodniji spet nazaj.

— Huzarji, ki so po jančji in vevški dogodbi prišli mir delat v okolico ljubljansko, so šli spet nazaj, ker niso nikjer nič nemira našli in so se sami čudili, čemu da so prišli.

— *(Kako dunajski časnik „Vaterland“ v 182. listu naše šolske inšpektorje klasificira.)* „Razun gosp. Močnika, Raktelja in Böhma — pravi — ki so znani kot zeló iskreni učitelji, vsi drugi niso izvrstni izvedenci (Fachmänner). Ali se more to morebiti od grajščaka

*) Zakasnjeno in zato nekoliko okrajšano. Vred.

**) Pohvalite, gosp. Sajè, tudi v imenu „Novic“ pridne svoje šolarčke in njihove umne stariše, da, z Vami združeni, pa sebi na korist, se tako marljivo vojskujejo s sovražnikom, ki nam pokončuje sadje in poljske pridelke. Vred.

reči, ki ima le to zaslugo, da je pridno hodil šolske preskušnje poslušat? on je prijatelj šolstva, a izvedenec ni. Ali je izvedenec oni gospod, ki pri prvi svoji inšpekciji še tega ni vedel, kaj in koliko se učí v prvem razredu, in je v 3. razredu govoril o „halbvergangene Zeit“, čeravno že blizo 15 let v šoli ne rabijo več tega izraza, in kteremu manjka priljudno obnašanje do otrok tako, da so deklice v glavni dekliški šoli, ko je izpraševal, pred njim se tresle kakor pred bavbavom? Neki drug teh malo spretnih izvedencev je bil pred malo leti od visocega gospoda priporočan njegovemu predstojniku, naj ima potrpljenje ž njim, zato, ker je včasih enmalo prismuknjen; vendar je isti visoki gospod mu zdaj pripomogel do častí šolskega inšpektorja. Neka druga bistra glava ni mogla na navadna vprašanja pri učiteljskih konferencijah odgovora dati; da bi pa ta mož vendar ktero zadel, ker si je domišljeval, da je prvak med vsemi, je skrivé vzel izdelano nalogo svojega soseda in po tej naredil svojo; znal pa se je tadanjemu šolskemu nadzorniku dobro prilizniti in po tej poti je slovel za enega najboljih učenikov, čeravno je kot izvedenec „tabula rasa“. Taka je tudi z nekim drugim teh gospodov; ko je glas počil, da je izvoljen za inšpektorja, so vsi sosedni učitelji vskliknili: a to ni mogoče! — Britko bi bilo za našo deželo in za naš narod, ako bi ne imeli boljih učiteljev kakor so ti inšpektorji, in čuditi se moramo vladi, da je prezrla toliko izvrstnih in skušenih učiteljev in šolske inšpektorate z malo izjemami izročila manj sposobnim osebam.“

— *(Kolosalno tatvino čez 3000 gold.)* so k sreči prestregli še v zadnji uri, ko se je imel tat posloviti od štacune. Gospodarjev hlapec, pometaje štacuno v špitalskih ulicah, predno se je imela po razprodanem blagu zapreti, je po naključbi zadel pod štelažami na zaboj, v kterem je bil skrit kos platna, ki je odkril potem veliko tatvino v denarji in blagu nad 3000 gold. doprinešeno v 5 mesecih. Plahi tat je sprva hotel tajiti, al kmalu je razodel — zaklad svojih dolgih prstov, ki se je povrnil lastniku; ali je pa to, kar se je dobilo že v tuji hiši, tudi že vse, bode preiskava kazala. Ta človek je nemšk turnar, ki je bil tudi na Jančjem. Zakaj „Laibacherica“ in „Tagbl.“, ki stakneta sicer vsako nerodno bolho, ne zinita ne besedice o tej tatvini, ki je šla iz ust do ust po mestu, to pač ugane vsak sam lahko.

— *(Skrb za ljubljanske Slovence)* gosp. Pajka je tako velika, da, zvedši, da gré kaka družbica na deželo, pošlje kar žandarje in služabnike na tisti kraj. Tako je bilo spet v nedeljo popoldne na Igu. Mi gosp. Pajku za gotovo moremo povedati, da taka „skrb“ ljudí bolj draži kakor miri.

— *(Poberki iz časnikov.)* Dunajskemu časniku „Wanderer“ se iz Ljubljane piše, da se tù snuje med „mladoslovenci“ demokratično društvo, ki bode v združbi z mariborskim slov. političnim društvom pobijalo neliberalne namene Bleiweis-Costove in pa klerikalne vpljive. Graška „Tagespošta“ in po njej „Laibacherica“ ste brž slavo zapeli „demokratom ljubljansko-mariborskim“, rekši, da ž njimi se bode dala pametna beseda govoriti. Pravijo, da je g. Germovnik spustil to časnikarsko raco na bajer „Wandererjev“, od kodar je brž letela v močvirje „Tagesp.“ in „Laib.“ — Grof Anton Auersperg (Anastazij Grün) je pisal te dni delavcem v Berolin pismo, v kterem roko, ki jo nemški sever podaja nemškemu jugu, srčno stiskuje, ter med drugim v tem pismu pravi, da nikdar ne bo vgasnila v njem vera do tiste nerazrušljive skupnosti, v kterose preje ali pozneje zediniti mora to, kar nerazločljivo skupaj gre in kar na vso moč skupaj tiščí. — Ko bi pač kak Slovenec enako pismo pisal delavcem v Moskvo, kako bi kričali: panslavizem! zarota! hochverrath! itd. Dvalizem je res vstvaril dva vatla. — Kako pogačo hočejo Nemci pêči Slovanom, temu očitna priča je spet list dunajske „N. fr. Presse“ od 1. julija, ki pravi: „Ravnopravnost narodov, vzajemno spoštovanje pravic, bratovstvo itd.: so v teoriji (besedi) res lepe reči, al v djanji peljó v pogubo Nemčije“. In v istem listu beremo svèt: „V politiki je bolje krivico delati, kakor komu drugo lice nastavljati.“ Čujte Slovani take glasove v nemškem listu, ki je z vlado v ozki zvezi! Ali niso to glasi judovskih pisarjev, ki Avstrijo v pogubo tirajo? — Nič surovejši kot judovski listi te baže, je pa dunajski soldaški list, kteremu je imé „Wehrzeitung“, ki je o jančji in vevški dogodbi tako predrzno, tako neumno in surovo pisal in gnojá nakidal na slovenski narod toliko, da — ako bi pisač tega sestavka organ bil armadi avstrijski — bi obupati morali nad Avstrijo! — Hvala Bogu! da so vendar tudi drugi nemški časniki, kterim se gnjusi tako časnikarstvo. Tako dunajska „Sonn- und Montagszeitg.“ piše: „Avstrijsko vladno časopisje je tako hlapčevsko kakor nobeno drugo na svetu. Laž, prevara, hinavstvo in surovost, to so lastnosti tistega časopisja, za ktero daje vlada iz davkov na leto več kot pol milijona gold. Mi obžalujemo grehe vladine, a zaničujemo stanje njenega časopisja, ktera le demoralizuje in pomaga gnjilobo političnega življenja še množiti.“ Po pravici praša „Slov. Nar.“, kaj pravi „Laibaherica“ in „Tagblatt“ k temu popisu?

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

V nedeljo začnete delegacije na Dunaji zborovati, 60 poslancev iz državnega zbora dunajskega in 60 tudi iz ogerskega, čeravno moramo mi plačati 70, Ogri pa le 30 od sto. Ogerski zbor se je jel sam sebe zelo gristi zarad novih pravosodnih naredeb; tudi med Deakovci je razpor. Minister pravosodja hoče odstopiti. Čedalje bolj se kaže tù in unkraj Litave, da toliko hvalisana nova êra že pojemlje. Nove volitve deželnih poslancev na Českem in prihodnje postopanje Poljakov: to ste dve v Avstriji zdaj najvažnejše reči, ki bote razsodile osodo decemberske sisteme.

Žitna cena

v Kranji 5. julija 1869.

Vagán pšenice 5 fl. 10. — rži 3 fl. 30. — ječmena — fl. —. — ovsa 2 fl. 20. — soršice 3 fl. 56. — ajde 3 fl. 50. — prosa 2 fl. 65. — krompirja — fl. —. — fižola 3 fl. 52.

Žitna cena

v Ljubljani 3. julija 1869.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 60 — banaške 4 fl. 90. — turšice 2 fl. 90. — soršice 3 fl. 26. — rži 2 fl. 70. — ječmena 2 fl. 40. — prosa 2 fl. 40. — ajde 2 fl. 60. — ovsa 2 fl. — — Krompir 1 fl. 50.

Kursi na Dunaji 5. julija.

5% metaliki 62 fl. 55 kr.	Ažijo srebra 121 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 70 fl. 60 kr.	Cekini 5 fl. 93 kr.

Loterijne srečke:

V Gradcu na Dunaji } 3. julija 1869: **36. 86. 67. 19. 80.** **18. 48. 54. 14. 83.**

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 17. julija.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik**. — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.